

es saig

PRENSA
CADA

D'ALGAIDA

nº 70 octubre de 1986 preu: 85 Ptas

Hem publicat ja bastants de dibuixos del nostre col.laborador Antoni Mas de diversos racons d'Algaida. Aquí en teniu un altre que no cal identificar-vos perquè vos és ben conegut.

EDITORIAL

SI VOLEU PERDRE EL TEMPS

Si voleu perdre el temps, amb tota seguretat no necessitau dels nostres consells perquè les possibilitats que se'ns presenten insistentment són incomptables. Així i tot, ens permetreu que vos ne proposem una.

Es tracta d'agafar una persona convençuda que dos i dos fan cinc -no vos serà difícil trobar-la, perquè n'hi ha moltes- i, enraonadament, intentar de donar-li entenent i ficar-li al cap que no és cert el que creu i que en realitat dos i dos sempre han sumat quatre. Hi podeu perdre tot el temps que volgueu i més, ja veureu com en separar-vos seguirà caparrudament aferrada a la seva idea primera.

I és que diuen que la gent parlant s'entén. Mentida. La gent, parlant, s'hauria d'entendre. Tots els manuals diuen que el llenguatge serveix per a comunicar-se i comprendre's. A la pràctica, la immensa majoria de gent viu obstinadament sotmesa a unes idees -encara que siguin flagrants ximpleries i disbarats evidents-. Per això, bona part de les converses que mantenem en les nostres relacions socials no tenen res de diàleg, és un xerrar per xerrar, una manera de perdre el temps com qualsevol altra.

El que passa és que ens han ensenyat que ens hem de saber comportar i hem de ser educats. Però això significa haver d'aguantar les més grosses bestieses amb total estoïcisme i fent que sí amb el cap. Un vos explica, per exemple, que segons ell el cel no hauria de ser de color de cel, sinó groc. Li aplaudiu la brillant idea. L'altre vos raona que la naturalesa està mal feta, perquè les alzines haurien de ser més altes, de llenyam més fluix i de fulla caduca. Li manifestau el vostre assentiment i ell es queda tot satisfet. Els exemples es podrien multiplicar, però pensam que són suficients i significatius.

La nostra capacitat d'aguantar bajanades és gairebé infinita, però, com tot, té un límit. I aquesta barrera es va rompre l'altre dia quan una persona ens intentava convèncer....no diríeu de què. Idò, de que el nostre Ajuntament és el millor dels Ajuntaments que podríem tenir. Fins aquí hem arribat. "-Com no se'n va vostè, estimat senyor, a la merda?", li vam dir. I perdonau la grosseria. Però és que davant una rucada com aquesta, no hi ha altra resposta possible. En nom de la bona criança i per cortesia, estam disposats a escoltar impàvids i resignats les idees més cretines i estúpides, però aquesta no passa.

calaix de sastre

"Assassinar un home o una llengua és feixisme carnicer"

(Biel Mesquida, "Balears" 6-9-86)

Era d'esperar. Encara no hem acabat de publicar, completa, la Llei de Normalització Lingüística -en aquest número d'ES SAIG en trobareu la darrera remesa- quan els fets m'obliguen a parlar-ne, de la Llei. I a parlar-ne amb ràbia, amb impotència, davant la nova agressió que el Partido Socialista Obrero Español ha infligit al nostre poble i a la nostra llengua.

Ja en el moment de l'aprovació de la Llei en el Parlament, experts sociolingüistes es queixaren de la feblesa del text definitiu, que va ser considerat com a una fastuosa proclamació de drets individuals i una exposició de bones intencions, però ambigu perquè pràcticament no obligava a casi res. I malgrat aquestes proclamades deficiències, els cabdills socialistes de Madrid han decidit recórrer la Llei davant el Tribunal Constitucional.

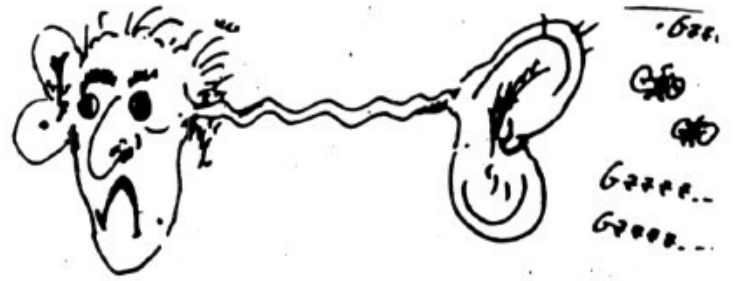
En concret, han presentat recurs d'inconstitucionalitat pels articles següents: article 5 punt 2, article 7 punt 1, article 10 punt 2, article 13 i article 20 punt 2. No repetiré aquí què diuen, perquè els teniu en les pàgines de la revista de mesos passats. Però, sí vull fer una petita referència als dos darrers articles anteriors; la seva importància ho justifica.

L'article 13 estableix el dret dels joves que fan el servei militar a utilitzar el català en qualsevol instal·lació militar de les Illes Balears. Negar aquest dret bàsic, equival, al meu parer, a considerar l'exèrcit com a una institució aliena a la nostra terra, com a una força invasora a la qual no ens podem dirigir en la nostra llengua. ¿Es que el Govern de Madrid vol abonar, amb la seva intransigència, les tesis independentistes?

I si no es defineix l'obligatorietat per a tothom de tenir un mínim de coneixements de català en acabar l'EGB, com diu el recorregut article 20 en el seu punt 2, el que es fa és negar al català la qualitat de llengua pròpia de les Illes Balears. El que es fa és consumir el genocidi, la desaparició del català de les nostres terres. ¿Com pot sobreviure una llengua si no és considerada obligatòria per a tothom dins el seu territori? Esper una resposta convincent. Sobretot d'aquells qui prediquen que tots som iguals. Però, que amb els fets demostren que n'hi ha uns que són més iguals que els altres.

I no puc acabar aquest escrit sense referir-me a la vergonyosa postura dels membres illencs del Partido Socialista Obrero Español. Primer voten afirmativament la totalitat de la Llei en el Parlament, i per tant també diuen sí als articles mencionats. Després que el Govern Central presentàs el seu recurs, canvien de parer i comencen a justificar l'actuació dels capitosts del seu partit de Madrid. No quedava altre remei, diuen. I obliden que la seva obligació és vetllar pels interessos del poble que representen. ¿O serà que realment no representen el nostre poble, i estan al servei d'un altre? Ni cap honor ni cap càrrec no justifica aquesta miserable renúncia.

m'han dit que diuen

° Darrerament sentim pocs comentaris de per Pina, i això nos fa pensar que es nostros informadors han tornat encara més "sords" del que ho eren. Preparen ses festes, i ningú té res que dir dels actes programats, sembla com si tot anàs bé. Fins i tot una cosa que a Algaida va remoure tants i tants de comentaris com és s'enllumenat, aquí l'inauguren i sa gent no té res que dir, ni si estan massa espesses o ses bombilles són massa grosses o haurien d'esser més grogues o més blanques,...què sé jo!

° I a Algaida pasa un poc el mateix: des de que tenim aquest nou Ajuntament totes ses coses funcionen de meravella; no sentim apenes crítiques ni comentaris desfavorables. Bé, qualcun sí que en sentim. Però no vos penseu, hem d'estar amb s'orella bona ben alerta, a fi de poder aplegar qualque comentari desfavorable. I lo més curiós és que abans mereixien les crítiques més dures, ara passen desapercubudes, o fins i tot mereixen qualque alabança i tot.

° Una cosa que va "animar" bastant a sa gent de Pina fou la notícia de que els nins i nines de Pina haurien d'anar a escola a Sencelles. Aquí sí que es poble va protestar i va traslladar la seva protesta als llocs pertinents, fins aconseguir que s'arreglàs es problema, i els nins i nines de Pina tornassin a ses Escoles d'Algaida.

° I ara que parlam de ses Escoles direm que els canvis que hi ha hagut han donat lloc a comentaris dispars. Per una part el fet del Preescolar ha estat molt ben acollit, encara que qualque veu en contra s'hagi alçat, però eren veus "interessades". El canvi de mestres ha motivat que hi hagi pares que ara enyoren els mestres que se n'han anat (i que quan vengueren foren ben criticats). Però així són ses coses: avui criticam una cosa que tenim, i quan la perdem l'enyoram.

° Sí, en parlarem, de ses obres de Sa Rectoria. Perquè hi ha comentaris per a tots els gusts. El que més preocupa sens dubte és per què s'han tornat arrera totes les promeses que hi havia sobre aquest edifici. Seria molt lògica una explicació tant per part de l'Ajuntament com de l'Església de per què s'han romput les negociacions o converses sobre aquest tema, que semblava a punt de resoldre's. Hem sentit comentaris bastant forts, amb paraules fins i tot insultants per la part contrari, però que no trobam convenient reproduir, sobretot tenint en compte que alguns d'aquests comentaris venien de qualque governant del poble.

° I si passam al Teatre Parroquial, o Municipal, tres quarts del mateix. Tenim entès que l'Ajuntament el té llogat a l'Església per un preu simbòlic (una pesseta) durant 25 anys. Mentre l'anterior Ajuntament s'hi va gastar uns dobbés del pressupost, o sigui, uns dobbés del poble, l'actual Consistori el té totalment abandonat. Fa mesos que ses portes estan obertes, amb tot el que això representa. Bé està que considerin: que no és interessant seguir invertint-hi dobbés, però mantenir-lo amb una certa dignitat i decència no costa tan car. I si no interessa seguir amb el lloguer del Teatre, no crec que cap clàusula els tengui fermats tan fort que no puguin rescindir-lo. No sé si pensen que aviat hi haurà noves eleccions Municipals, i a lo millor l'haurèm de tornar a emprar, i seria qüestió

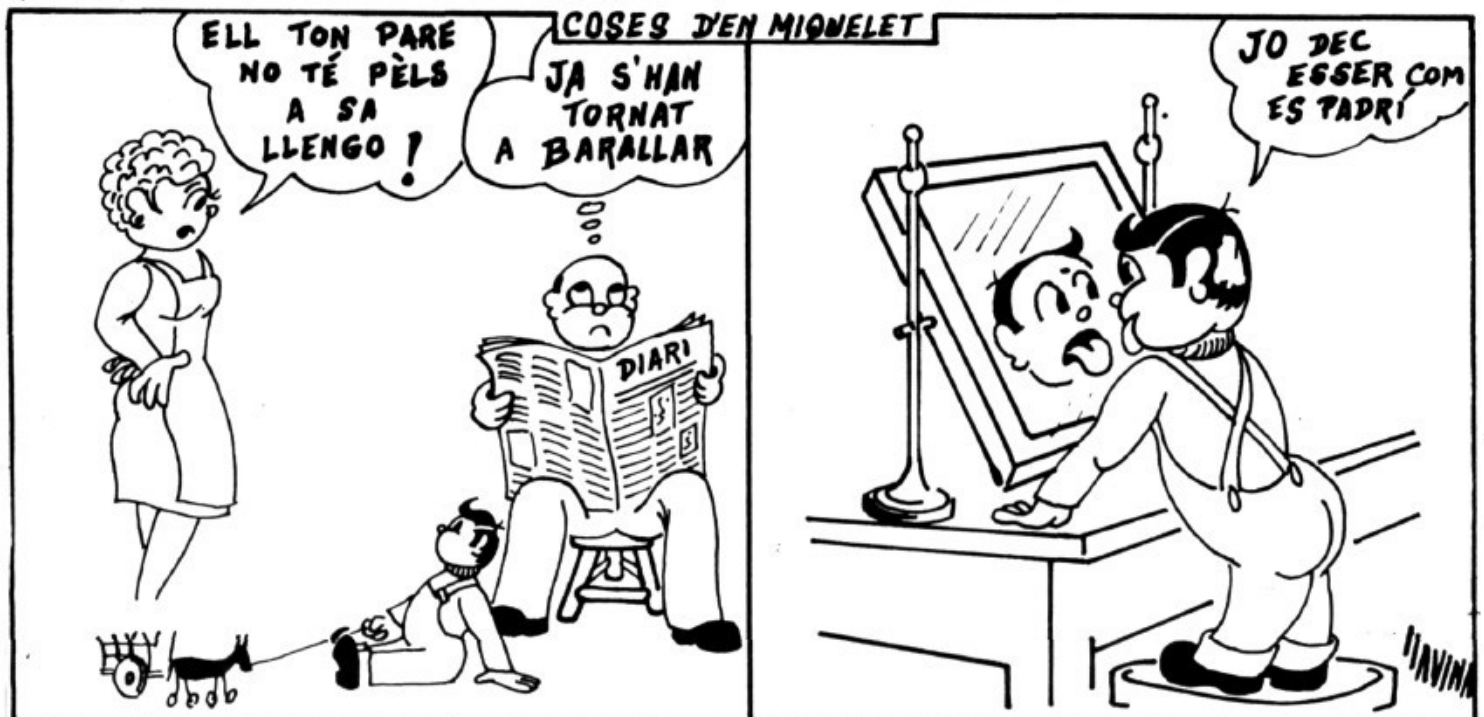
de que al manco per això els poguéssim emplear. ¿O pensen que anirà tan poca gent als mitings, si és que en fan, que cabran al local de Sa Rectoria? (Si és que el mos deixen.....)

° Hem sentit ja a més d'un parell que comenten sa poca animació que hi ha al poble de cara a les properes eleccions municipals, però hem de pensar que qualque cosa bull, davall. Deu esser així, perquè una cosa és que hi hagi poca animació i poc interès, i s'altre és que no n'hi hagi gens. Ja veureu com aviat explotará qualque cosa. Ses messions que hem sentit que posen són sobre el número de llistes que hi haurà, i van de una o dues, fins a quatre o cinc.

° El que és cert és que quan acabin el seu mandat els qui tenim ara, en vendran uns altres, si no són els mateixos. I a lo millor convendria que hi hagués continuïtat, perquè si no no acabarem mai mah ses Normes Subsidiàries. Uns les comencen, i arriben els altres i les cappingen del tot. Sa darrera que sentirem és que aviat exposaran al públic la "Delimitació del Casc Urbà" (aquest és el nom del que ara han fet). Un, que ha vist com està el nou plànol d'Algaida, diu que n'hi ha "per llogar-hi cadiretes": cases que estaven afectades perquè hi passava un carrer pel mig, ara estan ben "netes", mentres que hi ha cases que no tenien cap carrer aprop, ni era lògic que hi fos, ara es veuen travessades per un carrer ben ample. Hi ha qui diu que això són "Questions polítiques", però en llenguatge més clar li diuen "interessos creats", per no posar paraules més fortes.

° Podríem parlar d'inseguretad ciutadana, de renous nocturns, d'excessos de velocitat dins el poble, de sopars de quintos, dels Cossiers, del Fundadors, de reunions "subterrànies" de caire polític de cara a les properes municipals, dels caçadors i es mal dels conills,...i de moltes més coses. Però no vos volem cansar més, ja vendrà es mes qui ve i tornarem a tenir tema.

UN SORD

NO SIGUEU SENSIBLES!

D'un temps ençà totes les ciutats, barriades, pobles, llogarets, etc., reivindiquen "Cultura popular". Empren aquest concepte com si fos un eslògan comercial, qualque cosa per atreure la curiositat i vendre a més bon preu. I no és això solament, sinó tot allò que pot envair el món de convivència de la part forana més grollera i pot complaure la pròpia vulgaritat de la subcultura urbana. Tot és venal. Altre temps a Ciutat sabien ben bé que als pobles es feien coses bones. Més que coses bones, coses fetes amb gust, sense presses..., per no guanyar-hi! Allò que els ciutadans privilegiats coneixien aviat ha esdevengut "casero", o "campero", si voleu, i d'aquí cap a la burla i la degradació, només per guanyar-hi un absurd més.

La cultura popular l'hem volguda definir -alguns encara s'hi trenquen el cap com el conjunt de tradicions, costums i sabers que el poble ha mantingut amb fidelitat a la seva pròpia personalitat. Abans els romàntics en deien folklore i ara els progres en deim això altre. Cultura popular és per a uns definir la seva pròpia personalitat i per a uns altres tapar la seva pròpia imbecilitat. El que és evident és que ara per ara tothom en parla, fins i tot es justifica qualsevol manca d'iniciativa i de creació amb aquest nom.

Sí, és evident, vivim a un temps que té moltes similituds amb l'època victoriosa de Franco; els polítics actuen exactament de la mateixa manera, subvencionant les manifestacions de la cultura popular (folklòriques, evident, no ens hem de deixar enganyar per la simple transposició de noms) a canvi que els facin els honors i en siguin els seus propis bufons, "a preu barato". Abans, aquest bufonisme l'exercia la dreta franquista, ara continua exercint-lo, encara que en alguns indrets ho faci amb sigles suposadament esquerranes. Les nostres institucions s'esforcen per subvencionar els espectacles d'aquesta suposada cultura popular i com més presidències hi hagi millor i

com més parlaments hi hagi per part de les autoritats millor, i com més bufoneria hi hagi més doblers; la qüestió és que els vegin i que en diguin: "mirau, quina sensibilitat". El batle ha besat una infantona vestida de pageseta, quin sant home! El batle ha subvencionat l'escola de pagesetes-palmesanes, quin sant home! El president s'ha vestit de pageset a una festa, quina delicadesa! El conseller, i que no el véreu vestit de pageset, quina cultura! Les autoritats han presidit les funcions religioses, se n'aniran cap dret al cel.

Avui en dia, al.lots, el postmodernisme a Mallorca passa per les subvencions. Si voleu fer doblers us heu de vestir (desfressar) de pagesets i pagesetes (que la roba sigui de tergal o no és una qüestió de bon gust) i anau cap dret a les Institucions; us esperen amb el bossot ple. Si no sabeu ballar tant se'n fot. Si no sabeu cantar tant se'n fot. El que heu de saber és arreplegar quatre al.lots/al.lotes, fer una escola i que adequadament coreografiats/des estirin els braços cap amunt en posició de cercar estels i de fer reverència submissa, i els dirigiu (sobretot heu de saber dirigir).

-Vatua l'ou, i aquests que ballen sevillanes?

-XXXXXH, estan subvencionats.

-Ah, vatua, no ho sabia.

I això que un temps els ciutadans venien als pobles a cercar coses bones. Ara als pobles els imitam el seu mal gust, caricatura de la nostra bona cultura pagesa. Als pobles ballen tan malament com a Ciutat perquè ha vengut un al.lot/a a ensenyar de ballar, i ara ballen així. I la gent major, també insensible, observa com les noves formes es van carregant irremeiablement la cultura popular. I és que el mal gust és el que comanda: qüestió de subvencions!

COLELITIASI (LITIASI BILIAR)

Es la formació de concrecions o càlculs (vulgarment, pedres) a les vies biliars, en particular a la vesícula biliar, a la bufeta. Generalment els càlculs estan formats per bibirubinat de calç, colesterina i detritus.

Les causes de la formació de pedres poden ser diverses: per estari biliar (aturament o lentitud de la circulació), per inflamació i per discòlia (bilis excessivament rica en colesterina, calci i hibirustina).

Les dones en són més afectades que els homes i l'edat en què més freqüents són es entre els 45 i 60 anys.

Entre les causes que predisposen a tenir aquest mal hi ha l'embaràs, els obstacles en l'evacuació de la bilis, la vida sedentària i determinats factors constitucionals, un dels quals és l'obesitat.

En l'evolució clínica de la colelitiasi podem distingir diversos apartats:

Còlic hepàtic, que sobrevé la majoria de vegades per la nit en forma de dolors intensos en la regió epigàstrico-hipocondrial dreta i en una hora sol arribar al seu acmé o punt culminant.

També es pot irradiar el dolor a l'espatlla o el braç dret. Sol anar acompanyat de nàusees i vòmits. Tot això sol ocórrer generalment quan hi ha un càlcul petit, perquè si són grossos no és freqüent que es produeixin els còlics.

Fenòmens de dispèpsia. Aquestes alteracions en la digestió són més freqüents en les dones entre els 45 i 50 anys. En elles és normal que la colelitiasi produeixi dispèpsia amb acidesa, digestió difícil, sensació d'un pes a l'estò-

mac i, a vegades, maldecap i restrenyiment.

Complicacions: N'hi pot haver unes quantes, com són:

- Colistitis crònica
- Pancreatitis
- Perforació vesicular
- Abscès hepàtic
- Colistitis aguda

Tractament: Deixant a part el còlic hepàtic que es tracta a base d'analgèsics i espasmòdics, el tractament ideal sol ésser el quirúrgic. Per als càlculs que són de colesterol hi ha un medicament que els disol. L'inconvenient és que s'ha de prendre durant molt de temps i després els càlculs es poden tornar a reproduir.

En qualsevol cas, és recomanable una dieta adequada. S'han de menjar aliments fàcils de pair i sense espècies; també és important evitar els greixos i la colesterina (nata, vermell d'ou, mantega, etc).

No s'han de menjar aguiats amb greixos cuits ni carn o peix arrebossats amb farina. Tampoc salses, beixamel, pastes, etc.

També s'ha d'evitar la pastisseria amb nata, crema, ous, xocolata.

Igualment són dolentes la col i colflori, els fruits àcids i secs (ametlles, cacahuets, avellanes)

Finalment diguem que s'han de restringir les begudes alcohòliques.

noticiari de l'O.C.B.

En primer lloc parlarem un poc de l'aventura que va significar l'excursió nocturna a Sa Costera que férem el passat 20 de Setembre. Es una de les més interessants que podíem programar i perquè és de les considerades llargues decidírem fer-la en dues etapes. Sortint del Mirador de Ses Barques sopàrem a la font de Bàlitx d'Amunt i després de passar per Bàlitx d'Enmig baixàrem a la vall d'una de les possessions de muntanya més amagades de Mallorca, com és Bàlitx d'Avall (coneguda a Algaida pel fet tràgic de la mort de na Margalida Servera, recollit després a un trobo popular que va compondre en Tomeu Montserrat Mudoy, de "Can Memes"). Pujàrem després el fatigós Coll de Biniamar per acabar la primera part de la ruta dormint a les solitàries i abandonades cases de Sa Costera. A la matinalada del diumenge férem el Camí de Sa Costera passant per damunt l'antiga fàbrica d'electricitat que fins l'ant 1962 va abastir el poble de Sóller i finalment arribàrem a Cala Tuent per després embarcar cap al Port de Sóller.

Pensàvem que l'excursió seria, en certa manera, restringida, pel fet d'esser nocturna i perquè la cabuda del llaüt que ens havia oferit l'amic Xisco no oferia, a priori, massa possibilitats per transport de personal. Per això calculàvem que no hauríem de ser més de quinze; però els comptes, com de vegades passa, foren erronis i doblàrem les previsions inicials. Ja vos podeu imaginar l'espectacle del llaüt saturat amb 30 excursionistes i altres tantes motxilles; pareixia un galliner flotant allò, (el barquer Xisco deia que ben pitjats encara no cabien quatre o cinc més).

Excursió del mes d'agost al Torrent de Pareis.

Però va anar molt bé, massa bé diríem ja que també superàrem l'atac desprietat d'un vertader exèrcit de moscards durant la nit davora les cases de Sa Costera i l'amenaça de dues ruixades devers les tres de la matinalada, que finalment quedaren en quatre gotes de no-res.

*****

Activitats mes d'octubre:

DIVENDRES dia 10: Xerrada d'en Jaume Llabrés damunt "Finques rústiques i possessions de Mallorca" a les 9'30 del vespre i al local de l'O.C.B.

DISSABTE 11, dia de Sa Fira, hi haurà una petita exposició del "Patrimoni artístic" d'aquesta Delegació acompanyat d'algunes fotografies dels actes o excursions que hem anat organitzant al llarg de l'existència d'Obra Cultural d'Algaida.

A les 9 del vespre, i com ja és tradicional, hi haurà l'Assemblea-sopar per la inauguració del nou curs d'activitats. Tots els socis hi queden convidats. Per animar la vetlada tndrem l'actuació de l'artista Glòria.

DIUMENGE dia 19. Excursió en cotxes a Betlem i sa Talaia Moreia del Terme d'Artà. Apunteu-vos a les de sempre (Antònia M^a o Catalina Martorell). Sortida a les 9 de Plaça.

NOTICIARI

AVIS IMPORTANT

Sabem que el passat dia 20 de setembre va sortir al Bolletí Oficial la notificació d'exposició pública del projecte de delimitació del casc urbà d'Algaida. Hi ha un mes per consultar-ho i presentar al·legacions els qui no hi estiguin d'acord. Pensam que l'Ajuntament no podrà comptar el mes d'exposició a partir del dia 20 perquè passada una setmana encara no hi havia res exposat. De totes maneres i per si acàs, convé que tots els interessats s'espavilin i mirin si hi ha canvis que les afecten.

Com que l'Ajuntament potser no faci moltes crides -només les que la llei imposa - si és que té interès que s'aprovi el projecte tal com ara està, vos avisam que vos ne preocupeu. Teniu en compte que vos podeu trobar -quan ja no tenguí remei- amb un canvi que vos afecta i vos pot costar molts de duros.

No digueu que no vos hem avisat.

JAUME "TOLEDO" PREMIAT

El nostre bon amic i col·laborador en Jaume Juan "Toledo" ha estat el guanyador del V Concurs de Gloses de les Festes de Sant Miquel de Calonge. Enguany la temàtica del certamen era "Flora i Fauna de Mallorca". En Jaume ha guanyat amb una composició que té per tema "Els aucells".

Hem tengut oportunitat de llegir el treball premiat i ens ha agradat molt. Confiam que el mes que ve la vos podrem oferir.

La nostra enhorabona p'en Jaume.

NOTICIES DE S'ESPLAI

Els monitors de s'Esplai vos comunicam el començament del curs 86-87

Els al·lots se podran matricular el dia de sa Fira de 5 a 7 en el local de s'Esplai, com ja sabeu a partir dels 6 anys.

El preu de la matrícula és de 3000 Rs. Pensau a dur una fotografia.

Enguany s'horari de s'Esplai serà de 4-6 de s'horabaixa.

Convidam als joves majors de 17 anys que els agradin els nins a que s'apuntin de monitors.

LA MOGUDA POLÍTICA

Pel poble ja comença a respirar-se un cert ambient pre electoral. N'hi ha que ja es mouen pels carrers i per la plaça per deixar-se veure i per cercar persones amb l'objectiu clar de començar a elaborar les llistes. Fins i tot, hi ha un partir que ja es veu amb la vara de batlle perquè diuen que tendran el millor cap de llista. És "guapo" veure com quan s'acosten les eleccions, els polítics i també les persones que tenen comandera, surten per enmig com els caragols després d'una pluja d'agost.

D'aquí a les eleccions tendrem molt de temps per parlar-ne. Procurarem informar-vos puntualment de la marxa política del nostre poble i de les caramboles que a vegades fan les persones com si fossin bolles de billar.

De moment pareix ésser que ja són segures quatre candidatures, nombre que segurament anirà augmentant a mesura que passi el temps. El P.D.P. i A.P. faran llistes separades, això significa que la crisi de la Coalició Popular també ha arribat a Algaida.

Ara bé, crec que en aquests moments el tema que pot interessar més és l'elaboració de les normes subsidiàries. El passat dia 20 de setembre es va obrir el plaç perquè durant un mes estiguin a exposició pública i es puguin presentar al·legacions. És molt important que la gent se'n preocupi i vagi a mirar-les. És difícil fer un resum de les modificacions que es preveuen a la delimitació del casc urbà, però n'hi ha que són molt importants i que poden afectar a interessos particulars. D'un primer cop de vista es veuen modificacions que són lògiques, però n'hi ha d'altres que no s'expliquen de cap manera. No se sap ben bé quins interessos pot beneficiar.

A la nova delimitació s'assenyalen molts de carrers nous, fins i tot algun que és incompreensible i també en desapareix un que havia de passar per dins la casa d'un regidor.

La cooperativa es pot veure molt perjudicada amb les noves normes subsidiàries. Tal com està previst desapareix tota la placeta de davant l'entrada i es converteix amb un trast edificable. No s'entén que l'ajuntament fassi aquests desbarats, en lloc de protegir el desenvolupament de la cooperativa li tira amb boles de canó.

A la plaça es marca un carrer per dins la casa de can Joan Mulet, per ventura una de les cases amb una arquitectura rural mallorquina més important i significativa d'Algaida. L'arquitecte que l'ha marcat s'ha lluit i l'Ajuntament també.

Molts i molts desbarats més que convé que aneu a revisar i a posar les corresponents al·legacions perquè ens jugam el futur del nostre poble.

Andreu Majoral.

Al bosc, mirau prim amb el foc

Un pi d'un pam de soca ha hagut de menester vint anys per créixer. Tots voldríem que Mallorca fos plena d'arbres, però els pins que són els que més hi abunden són, justament, els més bons de cremar. Si sou dins un bosc, de pins o d'alzines, no encengueu mai foc, encara que vos penseu que el podreu controlar. Anau alerta amb el mistos i amb tot allò que pot provocar un incendi forestal. Penseu que el vent juga a favor del foc i canvia ràpidament i, recordeu que un arbre que ha hagut de menester vint anys per créixer, per un segon d'inconsciència pot desaparèixer.

Amb el foc, hem de mirar prim.

Evitem els incendis forestals

CONSELL INSULAR
DE MALLORCA
SERPREISAL

Mallorca
cada dia més

ALGAIDA l'any 1801

Reproduïm a les pàgines centrals d'aquest número d'ES SAIG un curiós document referit al nostre poble. Es tracta d'un informe sobre el "Estado de sus frutos y manufacturas desde primero de Enero hasta fin Diciembre de 1801". El document està en castellà i en un caràcter de lletra que no és difícil d'entendre i suposam que el podreu llegir sense problemes. És per això que ens limitarem a un breu comentari.

Es divideix en dos apartats: per una banda, fruits i primeres matèries; i per altra, manufactures. En cada grup hi ha diverses subdivisions.

Comença per les dades referents al gra. Aquest apartat -i qualcun altre- potser no sigui massa significatiu perquè la cullita podia variar molt d'un any a l'altre. L'únic que podem dir és que el 1801 hi hagué un considerable excedent de blat, dèficit d'ordi i civada i equilibri en la producció i consum de llegums.

Pel que fa al bestiar, hi havia una important exportació, sobretot d'ovelles i, en menor quantitat, de cabres i porcs. És curiós el detall de la dedicació d'un considerable número de bous a les feines del camp; devia esser normal llaurar amb bous.

Comprovam també que era considerable l'excedent de vi: una tercera part de la producció era suficient pel consum del poble i dues terceres parts es consumien fora del terme. També hi havia una important extracció de formatge, ametlles i figues; en canvi, era insuficient -almanco aquest any- la cullita de garroves. Pel que fa a la fruita, només cita les taronges i ens fa saber que per aquesta època es plantaren els primers tarongers a Algaida.

Era insuficient la producció de cànynom i lli, mentre que hi havia una important exportació de llana com també -el detall ens sembla curiós- de seda.

Pel que fa a la segona part, la de manufactures, el document ens permet comprovar que la indústria a Algaida era gairebé inexistent. La immensa majoria de productes manufacturats s'havien de dur de fora terme. En tot cas, hi havia una certa autosuficiència en quant a fusteria, amb un total de vuit tallers que ocupaven a deu persones, és a dir, que la majoria de fuster treballaven sols. Ens parla de cinc ferreries amb deu operaris. En canvi sembla que no hi havia cap gerreria ni teulera, ni cap taller que treballàs l'espart. Hi devia haver una sèrie de telers de caràcter familiar, totalment insuficients per a les necessitats del poble.

No entrem en el detall dels preus (que l'autor de l'informe anota en reals i també en lliures i sous) perquè hauríem de fer una comparació entre preus de productes i sous que es cobraven i això allargaria moltíssim aquest comentari.

En resum, queda reflexat un poble format bàsicament per pagesos i ramaders. Consideram destacable la riquesa en bestiar que hi havia: fixau-vos que ens inventaria un total de 4250 ovelles i xots, 700 porcs i 350 cabres; com veim, són quantitats molt notables.

De totes maneres, vos podeu entretenir estudiant el paper i fent altres deduccions. Només hem volgut amb aquest comentari guiar-vos una mica en la vostra lectura.

Villa de Algarde

Estado de sus frutos, y manufacturas desde primero de Enero hasta fin Diciembre de 1804.

Frutos comestibles, y materias primeras de las Artes.

Generos.	Especies.	Cantidad.	Precio cozierte.	Consumo anual.	Advertencias notables.
Granos.	Trigo.	16217. quaxteras	72. R ^s de un. a 18 ^s 1/2 ^{da}	12217. Quaxteras.	4000 extrahidas del Term ^o .
	Cebada.	5927. idem.	38. id ^e . 2210 ^s la 7 ^{va}	6300.	575 llevadas de fuera Term ^o .
	Avena.	4885.	28. 1210 ^s la 9 ^{va}	6000.	1195. idem.
	Legumbres.	3325.	48. 3212 ^s la 7 ^{va}	todas en esta Villa.	si bien sazan pastida, igual llevada.
Sanados.	Naran.	4250. Reses.	36. 2115 ^s por cabeza	3250.	1000 extrahidas del Term ^o .
	Vacuno.	440. Cabezas.	400. 50 ^s idem.	120 p ^a naran y por caia.	20 fuera Term ^o .
	De Ceada.	700. idem.	94. 72 ^s	600 en esta y por caia.	100 extrahidas p ^a Palma.
	Cabrio.	350.	40. 32 ^s	250. idem.	150 extrahidas del Term ^o .
Licores.	Vino. 16000. Juan ^o .	15312. arrobas.	9. 12 del Quantin.	la 3 ^a parte en esta.	las otras dos fuera Term ^o .
	Aguardiente.	183. arrobas.	36. 82 ^s idem.	220.	
	Azeite. 140 Penas.	113. idem.	37. idem de vellon.	3000.	
Frutos.	Queso.	220. Quintales.	107. 82 ^s	90.	150 extrahidos p ^a Palma.
	Almendra.	500. Quaxteras	27. 22 ^s	150.	350 extrahidas del Term ^o .
	Naranja.	millares.		2000.	han plantado ya varios Naranjos.
	Higos.	1200. quintales.	34. 2510 ^s	800.	400 extrahidos p ^a Palma.
	Algarnovas.	300. idem.	9. 213 ^s 80.	750.	450 llevados de fuera Term ^o .
Materias prim ^{as} .	Cañamo.	5.	227. 172 ^s	80.	30. idem.
	Lino.	5.	240. 1082 ^s	8.	50. idem.
	Lana.	170.	160. 122 ^s	40.	150 extrahidos del Term ^o .
	Seda.	52. libras.	56. 425 ^s	44. espow.	38 extrahidas p ^a Palma.

Manufacturas.

Generos.	Especies.	Obradores ó telares.	Obreros q. ocupan.	Cantidad manu- facturada.	Precio corriente.	Consumo anual.	
Tepidos de lino, y canamo.	hiensos ordinarios.	6.	6.	1500. varas.	10. rs. vn.	2400. varas.	parte de estos se fabrican, y compran á fuera term. y lo propio de los listados. las trahen de Palma.
	hiensos listados.	2.	2.	500. varas.	12.	1200. idem.	
	Sintas de hilo.					100000. idem.	
Idem de Seda.	Sintas de seda.					15000. varas.	idem.
	Araso liso.					4. varas.	idem.
Idem de Lana.	Paña burel ordin.	1.	1.	108.	60.	250. varas.	lo q. falta trahen de Pollensa.
	Manitas de lana.					50. varas.	las trahen de Palma.
	Ariscotes.	1.	1.	8. Piezas.	400.	200. varas.	
	Bayetas.	1.	1.	108. varas.	40.	100. varas.	8. extraidas fuera term.
	Estameñas.	1.	1.	42. idem.	22.	50. varas.	8. llevadas de fuera term.
	Goznos de lana.			docenas.		96. son 1152. Gozno.	los trahen de Palma.
	Sóznos de lana.			idem.		161. son 1232. Somb.	hazgen lo propio.
Quinquilleria.	De hierro.	5.	10.	16. quintales.	400.	54.	hazgen lo propio ultra del viejo.
	De laton.			idem.		8. libras.	hazgen lo mismo.
	De cobre.			libras.		600.	idem.
Curtidos.	Cordobanes.			libras.		1500.	idem.
	Badanas.			1000. libras.		50.	idem.
	Suela.					40. quintales.	idem.
Fabricas.	De vidrio.			piezas.		600.	las trahen de Palma.
	De chocolate.			cajas.		16.	idem.
	De exporto.			millares.		5.	idem.
	De carpinteria.	8.	10.	6000. piezas.	2.	6000.	se bien se saca partida de esta, igual se trahen
	De alfareria.			piezas.		80.	las trahen de Palma.

En 28 Junio 1802 al the
nor del pñte Embre Copia al
Cavallero Intend^{te} exco.
to q. en este Original por lo q.
debe, aguard^{te} azerpe,
gozno, ariscotes, y de en
nuestro vulgar modo p.
me intellig. y provexas en
la sucesivo, to q. noto por
memoria.

Se advierte q. los precios corrientes
puestos tanto en la columna de arriba
como en la de abajo estan en num.
singular es decir: por Cuartera, Pie,
Cabeza, Quintal, Arroba, Libra, Vara,
y Pieza.

Mult. Sub. 29

LA LLEI DE NOR MALIT ZACIO

Article 40.-

1.- El Govern de la Comunitat Autònoma ha d'establir un pla, amb l'assessorament de la Universitat, per tal que la població prengui consciència de la importància i utilitat de la normalització de la llengua catalana i de la conservació, foment i transmissió de la cultura pròpia de les Illes Balears.

2.- Igualment, s'ha de realitzar una enquesta sobre la situació actual de la llengua catalana a les Illes Balears, en relació al coneixement i a l'ús per part dels ciutadans d'aquesta llengua, i, s'ha de promoure l'elaboració d'un mapa sociolingüístic de les Illes Balears.

3.- L'enquesta i el mapa, han de ser revisats periòdicament, a fi d'adequar a la realitat l'acció reguladora i executiva de la política lingüística, i, al mateix temps, a fi de valorar la incidència de la planificació en el progressiu coneixement de la llengua catalana.

Disposició Addicional 1ª.-

El Govern Balear ha de promoure, d'acord amb els òrgans competents, la normalització de l'ús de la llengua catalana a l'Administració perifèrica de l'Estat, a l'Administració de Justícia, en els registres, a les empreses públiques i semi-públiques i a qualsevol àmbit administratiu no dependent del Govern de la Comunitat Autònoma.

Disposició Addicional 2ª.-

D'acord amb la disposició addicional segona de l'Estatut d'Autonomia, essent la llengua catalana també patrimoni d'altres Comunitats Autònomes, a part dels vincles que es puguin establir entre les institucions de les Comunitats esmentades, la Comunitat Autònoma de les Illes Balears podrà sol·licitar al Govern de la Nació i a les Corts Generals els convenis de cooperació i de relació que es considerin oportuns per tal de salvaguardar el patrimoni lingüístic comú, així com efectuar la comunicació cultural entre les Comunitats abans esmentades.

Disposició Addicional 3ª.-

Així mateix, d'acord amb la Disposició Addicional 2ª de l'Estatut d'Autonomia, la institució oficial consultiva per a tot quant faci a la llengua catalana serà la Universitat de les Illes Balears. La Comunitat Autònoma de les Illes Balears, podrà participar dins una institució adreçada a salvaguardar la unitat lingüística, institució que serà formada, d'acord amb la Llei de l'Estat, en col·laboració amb altres Comunitats Autònomes que reconeguin la cooficialitat de la llengua catalana i decideixin formar-ne part.

Disposició Addicional 4ª.-

De manera excepcional, en cas de residència transitòria a les Illes Balears, els pares o tutors podran sol·licitar que els fills o tutelats quedin exclosos de l'ensenyament de la llengua i la literatura catalanes. Els alumnes majors d'edat també podran sol·licitar-la. En tot cas, únicament poden demanar l'exempció d'aquesta matèria, quan el temps transcorregut de residència, més el temps previst, no sigui superior a tres anys. L'exempció tindrà validesa per a un curs escolar, però es podrà renovar fins a un màxim de tres cursos. Reglamentàriament se determinarà el procediment d'exempció.

Disposició Addicional 5ª.-

En tots els centres docents, en sigui necessari, s'establiran amb caràcter opcional classes dedicades a l'ensenyament de la llengua catalana, a fi de facilitar l'adaptació a l'ensenyament dels alumnes procedents de fora de la comunitat lingüística catalana.

Aquestes classes d'acolliment s'impartiran fora de l'horari escolar de la resta d'alumnes i no poden substituir l'obligació de cursar l'assignatura en el nivell que els correspongui.

Disposició Addicional 6ª.-

Els professors procedents d'altres Comunitats Autònomes de l'Estat Espanyol que no posseïxin un nivell suficient de comprensió oral i escrita de la llengua catalana estaran obligats a superar les proves dels dos primers nivells de reciclatge dins un període de tres anys, comptats a partir de la seva presa de possessió.

Disposició Addicional 7ª.-

Els professors que estiguin prestant els seus serveis a centres docents ubicats en el territori de la Comunitat Autònoma en el moment de la publicació d'aquesta Llei disposaran d'un període de tres anys, comptats a partir de la promulgació d'aquesta, per a obtenir l'avaluació satisfactòria en els dos primers cursos de reciclatge.

Disposició Transitòria 12.-

Dins l'àmbit de l'Administració, pel que fa a l'ús de la llengua catalana, el període d'adaptació dels serveis i organismes que disposa la present Llei no pot excedir de tres anys en el cas del Govern de la Comunitat Autònoma, dels Consells Insulars, de l'Administració Local i d'altres entitats públiques dependents del Govern de la Comunitat Autònoma.

Quant a l'Administració de l'Estat en la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, així com en l'Administració de Justícia, el Govern de la Comunitat Autònoma ha de promoure acords amb els organismes competents a fi de fixar períodes d'adaptació similars.

Disposició Transitòria 22.-

Tots els rètols indicadors a què fa referència l'article 14, i que no són escrits en català, o que ho són incorrectament, han de ser escrits correctament en aquesta llengua en el termini màxim de tres anys.

No obstant això, a més de la nova retolació, es podran conservar els rètols o indicadors antics que tinguin un valor històrico-artístic rellevant.

Disposició Transitòria 32.-

En els plans d'estudi del professorat d'EGB hi ha d'haver, com a obligatòries, les assignatures necessàries per tal que, en l'expedició del títol, es garanteixin els coneixements suficients de llengua i literatura catalanes des de la perspectiva de les Illes Balears a fi de poder-les impartir en els centres d'ensenyament situats a l'àmbit territorial de la Comunitat Autònoma, dins un termini màxim de quatre anys.

Fins que els centres de formació de professorat hagin elaborat els seus plans d'estudis de manera que garanteixin que els seus titulats tinguin els coneixements de català necessaris per a poder impartir classe en els centres d'ensenyament situats a l'àmbit territorial de les Illes Balears, el Govern de la Comunitat Autònoma posarà els mitjans necessaris per a assegurar l'esmentat nivell de coneixements del català a tots els alumnes que hi cursin estudis.

Disposició Transitòria 42.-

Mentre no s'hagin aconseguit les finalitats assenyalades a l'article primer, el Govern de la Comunitat Autònoma, els Consells Insulars i les Corporacions Locals consignaran en els seus respectius pressuposts les partides corresponents que permetin dur a terme les actuacions contingudes a la present Llei.

Disposició Transitòria 52.-

Als efectes de l'aplicació del Títol II d'aquesta Llei, així com de les normes que la desenrotllen, la Conselleria d'Educació i Cultura, mentrestant no es transfereixin funcions i serveis en matèria educativa, establirà els corresponents convenis de cooperació.

DISPOSICIO DEROGATORIA

Queden derogades les disposicions d'igual o inferior rang que s'oposin totalment o parcialment al que disposa la present Llei.

Disposició Final 12.-

S'autoritza el Govern Balear a adoptar les disposicions reglamentàries que precisi l'aplicació i desplegament del que disposa la present Llei.

Disposició Final 22.-

La present Llei entrarà en vigor el dia següent al de la seva publicació en el Butlletí Oficial de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

Per tant ordén que tots els ciutadans guardin aquesta Llei i que els Tribunals i les Autoritats als quals pertorqui la facin guardar.

A Palma de Mallorca, a dia vint-i-nou d'abril de mil nou-cents vuitanta-sis.

EL PRESIDENT,
Signat Gabriel Cañellas Fons

El Conseller d'Educació i
Cultura,
Signat: Francisco Gilet Girart

LIN-
GUIS-
TICA
[i IV]

ORIGEN DE LA TOXICOMANIA JUVENIL ACTUAL (1)

El fenomen de la drogadicció juvenil és un fenomen nou. Comença als anys 60 als Estats Units i ens va arribar uns 10 o 12 anys després.

En aquests moments són milers els joves i adolescents que usen habitualment drogues, és a dir, tenen una "afició" a prendre determinades substàncies per tal de modificar la percepció de la realitat -interior i exterior-.

Les substàncies que prenen per vies diferents (respiratòria, digestiva, intravenosa...) són diverses i, des del punt de vista jurídic, unes són legals (alcohol, medicaments, benzina, cola de fuster...) mentre que altres són il·legals (haixix, cocaïna...).

Aquest fenomen juvenil, propi dels països occidentals, havia començat als Estats Units. A finals dels anys 50 i començament dels 60 apareix en aquell país un moviment de joventut descontenta de la societat en què vivia perquè comportava - fins i tot fomentava- situacions socialment tan injustes com la guerra del Vietnam. Alguns d'aquests joves, per demostrar el rebuig del sistema social en què es trobaven, entre altres accions, varen començar a consumir drogues il·legals. Amb aquest ús ells pensaven que aconseguien tres coses:

1. Protestar contra l'actitud repressiva de la seva societat, consumint substàncies prohibides per ella.
2. Obtenir una desinhibició de la conducta per poder prendre més fàcilment actituds provocadores de l'ordre establert.
3. Viure en un estat de suposada felicitat, al marge de la societat constituïda.

Fent un petit incís, cal dir que les drogues usades per aquells moviments de joventut eren sobretot de caràcter estimulants o al·lucinadors, com la marihuana o haixix, les amfetamines, la LSD... L'heroïna no apareix fins molt més tard.

Aquests moviments juvenils foren innegables inspiradors dels corrents de la joventut europea, que varen protagonitzar

fets històrics tan assenyalats com la revolució del Maig del 68 i el suport juvenil a l'anomenada Primavera de Praga.

Els joves, però, que varen adoptar l'ús de les drogues amb les finalitats més amunt esmentades varen ésser víctimes d'una doble trampa i varen ser motiu que molts cents de milers de joves després d'ells també hi caiguessin: a) Per una part, la trampa eren les mateixes substàncies que consumien, perquè el seu habitual ús els havia de produir trastorns físics, psíquics i socials d'extrema gravetat; b) La segona trampa els el posava la mateixa societat que volien combatre. En efecte, aquesta societat, consumista per antonomàsia, va trobar en la droga la millor arma per a debilitar l'impuls contestatari de la joventut, que pensava usar la droga per oposar-se-li. Per això, encara que sigui de manera clandestina, elements partidaris del consum il·limitat varen començar a afavorir la producció de les drogues i la seva propagació entre l'adolescència i la joventut.

Després, però, i sobretot com a conseqüència de la caiguda dels moviments de joventut d'Amèrica del Nord i del fracàs de la Revolució del Maig del 68, el consum de droga entre el jovent va canviar de signe: més que una acció contestatària va esdevenir una moda (explotada per la societat de consum) i en lloc d'ésser un crit de solidaritat social amb els oprimits ha arribat a ser una espècie de rebel·lia juvenil. Per això avui en dia els joves que encara tenen el sà esperit contestatari que els és propi saben molt bé que la toxicomania juvenil és una de les maneres més sofisticades de fer el joc al sistema.

Margalida Puigserver

Aquest és el primer d'una sèrie d'articles que na Margalida ens ha preparat sobre el tema de la drogadicció. Estam segurs que aquests articles ens ajudaran a comprendre millor aquest problema tan preocupant.

passatemps

PROBLEMA MATEMATIC

Un pagès va a una fira de bestiar i s'hi gasta 500 duros comprant animals. Compra ases, cabres i gallines. Tenint en compte que els ases van a vint-i-cinc duros, les cabres a cinc i les gallines a cinc reals, ens podríeu dir quants d'ases, quantes cabres i quantes gallines va comprar?

SOLUCIO: Realment aquest problema té més d'una solució. Vos ne donam una que possiblement sigui la més senzilla: el pagès va comprar deu ases (470 duros), dues cabres (10 duros) i vintanta gallines (20 duros).

Fuga de vocals:

S. M.D.N. D. S. M.T.
.NG..NY L'H.N F.T. S.G.R;
S. S. T.RN. D.SC..D.R
L'.NY Q.. V. L. F.R.N B.TR.

S'..G. D.S P.. D. S.N R..S
N'.S B.N. P.R M.D.C.N.:
S. L. B.. .N. F.DR.N.
L. C.R. DE C.P . P..S

Solució a la passada fuga de vocals:

Un temps en Es Rafalet
hi havia un Sant Antoni
i ara hi ha un dimoni
estampat a sa paret.

Dalt es puig de S'Heretat
s'hi solen fer margalides
però no són tan garrides
com ses que hi ha a Punxuat.

G A A N L L E B I R
I R I S S O C D E M
A R E S L I T E A M
P E S I F S I L N A
C G S U X S L L C I
A A E R S O V A E B
D L L E L C N E S A
U U T L R T E E U F
F E E L I N D E R L
N T T R S T A S S A

Sopa de lletres

Mirau de localitzar el nom de 12 peces de ceràmica o terra cuita típiques de Mallorca. Les lletres sobrants vos donaran un adagi.

P O R R O M A D O M
E A D U I X A P E R
A B S N E R B E P A
C E R T E N J O I A
A C A R A B A S S A
N M A I C N E D A A
I D E M E N A J A D
P R L L E T U G A E
S S A F L U I X A L
E A C E T A M O T B

Solució a la passada sopa de lletres:
Llevant els noms de les deu verdures,
les lletres que sobren diuen: "Madò Medui-
xa, per anar enjoiada de menjar s'afluixa"

PINA

En primer lloc, volem donar la benvinguda a Na Ruth, aquesta anglesa mig-pinera que ha volgut venir a passar aquests dies de festa entre nosaltres. També li volem donar l'enhorabona per la seva feina com a portaveu de les paraules de na Núria Espert en dirigir a Londres l'obra "La casa de Bernarda Alba" d'en Federico García Lorca, que ha tengut un gran èxit i ha rebut molt bones crítiques. Això ha fet que Na Ruth, el dia de l'estrena, hagi segut a la mateixa fila que tres reines: la reina Sofia d'Espanya, Anna Ma. de Grècia i Noor de Jordània. Aquesta foto apareix a les revistes "Hola" i "Semana". Repetim l'enhorabona.

S'han instal·lat dos focos a la plaça per il·luminar els campanars. També han arreglat les soques dels dos fassers de sa plaça.

A l'hora de confeccionar aquesta plana, pel que fa a les festes només podem xerrar de la missa del dia dels Sants Metges, que, com sempre, ha estat molt conreguda; esperem que a les festes, que enguany són gratis, també hi vagi molta de gent i s'ho passi bé, participant en els actes.

DEFUNCIÓ: Dia 04-09-86 morí Antònia Oliver Martorell als 77 anys. En pau descansi.

ES MOLÍ DE SON CAMPA

Aquí teniu un resum d'una xerradeta feta amb l'amo Antoni "Mudaino" amb motiu de la IX setmana de renovació educativa, feta a Pina l'any passat.

Mos diu que el molí podria funcionar, només falta que vengui aigua pel torrent i arreglar qualche detall.

El molí té un estri per aixecar les moles, per picar-les si fa falta, que ho mou la mateixa aigua. Els sacs s'omplen a un clot que hi ha al costat de les moles. Damunt estan els cernedors que són impulsats pel mateix molí. Hi ha una mola més petita per moldre ordi i que té manco força ja que el salt d'aigua no li pega tan bé, tan de ple.

Aquest molí té més de 400 anys, ell té papers que ho confirmen. El va fer un frare o capellà, que el tenia arrendat. Sempre ha estat del mateix llinatge, fins a vuit generacions. Tenia comprat el dret d'aigua del torrent, des del molí dels Caixons de Porreres; això implicava que no es podia fer res al manco fins a 25 pams del torrent.

Després de la guerra hi feren ciment mallorquí, per la qual cosa posaren un eix horitzontal amb una roda grossa. L'aigua pegava damunt, passant per una síquia que anava per defora de l'edifici. Les moles eren molt grosses i el molí tenia devers 400 cavalls de força. El problema era el transport perquè la pedra l'havien de dur a coure a Porreres.

La roda d'ara té uns 30 cavalls. Aquest molí agafa totes les voltes que toca agafar una mola industrial -unes 120 voltes-. Molia devers 140 quilos per hora, i si el blat era bo de moldre -xeixa, barba- fins a 180. El més mal de moldre era el blat garronsona.

El molí no s'aturava mai, sempre hi havia prop de 200 sacs que duien dels pobles del voltant: Moltuiri, Sencelles, Algaida, Lloret i Pina.

Les rodes les feien de pi verd, perquè el pi banyat és etern, però durant l'estiu eren difícils de conservar; en canvi les pales que ara mouen les moles són fetes de soca d'ametler.

Els oms de les voreres de la síquia es feien aviat perquè sempre estaven amarrats. Els venien i amb la seva fusta feien les cubes dels carros. Ara als oms els ha pegat una pesta i se moren tots.

Mos diu que a la síquia hi ha trossos que l'aigua havia de pujar fins a 30 pams. Explica això per la força de l'aigua que empeny de darrera i de la que estira davant. La síquia, abans d'arribar al molí, tenia una altra síquia de desai guament, que enviava l'aigua sobrant al torrent; hi havia un clot on hi pescaven anguiles.

El torrent duia normalment 4 m³ per segon i els mesos en què duia més aigua eren gener i febrer. Molien fins a Sant Jaume, i a lo darrer feien bassades d'aigua per poder moldre, per tant feien farina de blat novell.

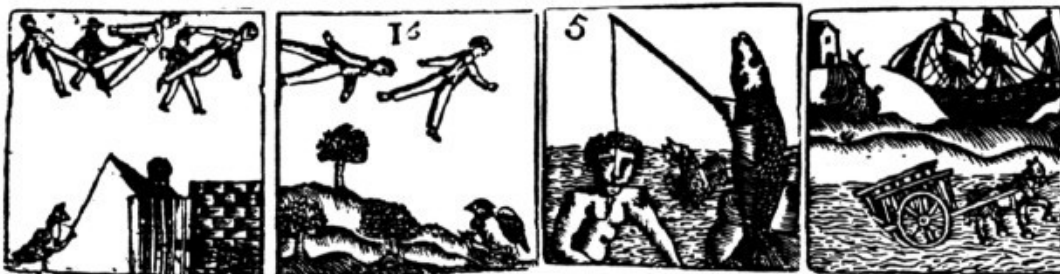
XESC OLIVER

LA MARE DE DÉU DE LOURDES

El mes passat el nostre col.laborador Xesc Oliver ens parlava en aquestes planes de la festa de la Mare de Déu de Lourdes de Son Perot i feia unes al.lusions històriques referents a l'origen d'aquesta imatge i d'aquesta festa. Sembla que hi havia unes quantes inexactituds i hem rebut una carta, amable i cordial, de D. Guillem Massot Capó que ens proporciona unes aclaracions i precisions interessants. Amb molt de gust les recollim, agraïnt-li les paraules d'elogi que dedica a la nostra revista. Transcrivim literalment les rectificacions:

"Al començament d'aquest segle, Son Perot era propietat del meu oncle-avi, Jaume Planes, el qual uns quants anys després anà, formant part d'una peregrinació, a Lourdes. Un bell dia d'estiu que s'estava assegut vora les piques d'abeurar els animals, pensà que seria una bona cosa posar, enmig d'unes enclotxes que feien les roques, una imatge de la Mare de Déu que feia poc temps ell havia visitada. Posà fil a l'agulla, i el dia 11 de febrer de l'any 1908, beneïren la imatge, duita aposta de Marsella per un nebot seu, i oncle meu; al mateix temps es cantaren per primera vegada els goigs de l'excelsa poetesa llucmajorenca, musicats pel meu pare Josep Massot. En morir l'oncle Jaume, Son Perot passà al meu pare i a un germà seu, Melcior, capellà, el qual per aquesta mateixa condició fou el que s'encarregà de la festa fins a la seva mort, l'any 1953, Efectivament com diu molt bé l'articulista, la festa es feia el dia de la Mare de Déu del Carme, i això diu moltíssim a favor de la religiositat d'aquella bona gent pinera, la qual, en ple temps de batre, deixava a mig capvespre l'era per anar, després de rentar-se i mudar-se la roba, fins a Son Perot. Ho farien ara?"

Degut al canvi que ha fet la vida a Mallorca, hem cregut més escaient fer la festa, que ara consisteix únicament en la celebració d'una missa, un diumenge d'estiu, desitjant que de cada any augmenti el número de pineros i algaidins els quals enlloc d'anar a missa a llurs parròquies, vagin a fruit d'una missa a l'aire lliure "baix de la verda enramada del coster de Son Perot".

MOVIMENT

DEMOGRAFIC

*Antònia Juan Amengual.
Morí dia 17 de juny als
74 anys.*

*Francisca Miralles Garcias
Morí dia 29 d'agost als 66
anys d'edat.*

*Antònia Oliver Martorell.
Va morir a Pina dia 4 de
setembre i tenia 77 anys.*

*Antònia Gelabert Pujol.
Ens va deixar dia 15 de
setembre als 91 anys.*

*Coloma Barceló Sastre.
Morí dia 16 de setembre
als 74 anys.*

---

kalendari algaidí

CULTURES D'OCTUBRE, segons ABECENIF

Diu lo savi naturalista Abecenif que en lo mes d'octubre s'ha de fer lo oli per menjar, i també se pot veremar en los puestos secans i tardans. És molt bona estació per sembrar tota espècie de grans que serveixen per fer pa, com blat, sègol, ordi, forment i altres semblances.

Se transplanta escarola per lo hivern, se comença de calçar lo àpit després d'haver-lo lligat i tallat lo extrem de les fulles perquè lo peu se fassi més gros; se calcen los cards; se lliguen les cols i flors que comencen de posar pom; s'han de colir los aglans, castanyes, nous i avellanes, i també les magranes, los codonys i totes les fruites tardanes. Se poden plantar cirerers, pereres i pomeres. Als últims de mes, transplantar algunes cols per lo hivern i plantar maduixeres; sembrar espàrecs en clots, per no haver-los de transplantar, i aqueix és lo millor modo perquè se fassin grossos. S'han de llaurar les terres que descansen, segar lo mill i engreixar los porcs.

Aquesta foto està feta devers l'any 1927 i els "jovenets" que hi apareixen són els següents:

DRETS: Joan Tiu (+), Guiem Esperança (+), Xim de Randa (+), Joan Bosso (+), Macià Merris (+), Joan Mindona.

ASSEGUTS: Joan Serení, Miquel de Son Lloret (+), Andreu Majoral, Guiem Xim de Randa (+), Cuitor de Pina (+), Bernat Blanch.

ES SAIG

BOLLETÍ DE L'OBRA CULTURAL D'ALGAIDA

Revista mensual. D.L. P.M. 495-1980

Dirigeix.....Delfí Mulet

Administra.....Llorenç Oliver

Mecanografia...Mireia Mulet

Fotografia.....Joan Balaguer

Dibuixa.....Jaume Falconer

Col.laboren....Andreu Oliver

Pere Mulet

Alexandre Pizà

Joan Trobat

Joan Mulet

Francesc Antich

Catalina Martorell

Xesc Oliver

Antoni Garau

Jerònia Oliver

Miquel Serra

Antoni Munar

Víctor Mulet

Domicili: Rei, 1. ALGAIDA.

Tl. 665042/272576

Imprimeix: Apóstol y Civilizador. PETRA.

ES SAIG només es responsabilitza de l'editorial.

CORRECCIÓ DE BARBARISMES

referents a:

ALIMENTS

Barbarisme   **Forma correcta**

ALMIBAR	almívar
ANXOA	anxova
ATUN	tonyina
CALDO	brou, suc
FIAMBRES	carns fredes
JAMON	cuixot, pernil
MAIS	blat de les Índies
MANTEQUILLA	mantega
MERMELADA	melmelada
PASTEL	pastís
QUEMA	crema
SIFON	sifó

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

ESPORTS

FUTBOL

D'esperançador podem dir que ha estat el començament de la lliga del primer equip del C.D. Algaida en el seu "re-estreno" de categoria, ja que després de la tercera jornada té dos positius i quatre punts.

Els tres resultats aconseguits han estat aquests:

Soledat 2 - Algaida 0.

Algaida 5-Atc Rafal 0

Independent 3-Algaida 4

Després de perdre el primer partit dins Son Malferit pareix que l'equip no s'ha desanimat i ha anat superant la seva línia de joc i, a més a més, ara fa gol: nou en dos partits.

Esperam que continuï el bon joc tot i sense subestimar els bons equips que configuren el grup de primera regional.

Hem de fer resenya dels bons fitxatges que s'han duit a terme una vegada començada la lliga.

També volem dir que la directiva ha rebut un recolzament inestimable amb la incorporació com a vicepresident den Toni Rosseió, persona coneguda i apreciada per tota la família futbolera.

JOVENILS

Com en temporades anteriors la directiva del C.D. Algaida ha inscrit a la Federació els equips inferiors que enguany són juvenils, infantils i alevins.

El passat dia 21 va començar la campanya l'equip juvenil perdent per 5 a 0 dins At. Inca.

Com hem dit i repetit des d'aquesta secció esportiva, ens hem de sentir satisfets amb la presència d'equips d'edat inferior, encara que els pressupostos econòmics hagin de retre menys, ja que al final els joves, els nins i el nostre futbol en general en surt guanyant.

Només queda demanar un petit favor a la gent interessada amb el futbol base. Qui vulgui donar la seva col.laboració així com la de tots els pares dels jugadors, ja que sense ells és impossible moure les més de 60 fitxes amb que compte el nostre club de futbol. La directiva agrairia de tot cor aquestes col.laboracions.

ESCACS

Amb la inscripció de dos equips al club d'escacs d'Algaida ha començat la temporada. Aquests equips disputaran la lliga de 2ª i 3ª del campionat de Mallorca.

L'equip de 2ª està integrat pels següents escaquistes:

Bartomeu Roig

Toni Fullana

Jaume Joan

Miquel Vidal

Els restants integrants poden jugar a les diferents categories:

Miquel Oliver
Pere Oliver
Joan Gómez
Toni Ripoll
Bartomeu Artigues
Miquel Trobat
Jaume Puig
Antònia Sureda
Joan Sureda

No cal dir la sort i sebres que desitjam a aquest planter d'aficionats a l'esport-ciència per excel.lència i des d'aquí demanam la col.laboració de tots perquè el club es faci més gran.

L'equip de segona va guanyar a la primera jornada al Sa Pobla B per 3 a 1, mentre l'equip de tercera va perdre per 3 a 1 davant el Felanitx C.

Esperam que la temporada sigui un èxit.

Anim

Joan Trobat

UNA XERRADETA... (acabament)

però que mai saben per on han passat i els que estimen la muntanya, que a més de donar exemple, s'organitzen rutes pròpies, cerquen nous passos...

- Quins tipus d'excursions t'agraden més?

Semblarà mentida però quan disfrut de veritat és quan vaig tot sol, que et permet conèixer millor les diferents zones; no obstant té l'inconvenient que no ho pots "mostrar" als demés. Però és molt personal això. També m'agrada molt "fer" torrents.

Podríem estar parlant hores amb en Manuel, escoltant anècdotes i nous projectes, però l'espai s'acaba i l'aprofitam per anotar l'ofertament que ens fa de donar una passada de diapositives del GEM al local de l'Obra. Li agraïm això i desitjam seguir comptant amb ell per servir-nos de guia a les futures excursions. Moltes gràcies.

MIQUEL FIOLET

quintos/es del 50

Aquí teniu una nova remesa de quintos que fa poc, com ja comença a ser habitual, s'entaularen. Aquests són els del 50, l'Any Sant, un any que es veu que va ser bastant prolífic. Si vos entreteniu a comptar, comprovareu que les femelles endoblen els mascles.

una xerradeta amb... en MANUEL

El nostre entrevistat d'avui no és algaidí de naixement, però sí de sentiment. Es tot un personatge dins el món dels excursionistes. Coneix la Serra de Tramuntana pam per pam; i els que solem fer una sortida cada mes, li hem d'agrair els meravellosos racons que ens ha donat a conèixer. Per això a "en Manuel de ses excursions" començam preguntant-li.

- Com t'iniciaries a l'excursionisme?

Vaig començar amb un grup d'amics quan era molt jovenet, devers l'any 59 o 60.

- Quina tasca fas dins el Grup Excursionista de Mallorca?

Selecció les excursions i faig de guia un o dos pics cada mes i ajut a preparar travesses nocturnes, ginkames, rallis, escalades, etc.

- En què consisteixen aquestes proves?

A les ginkames s'han de contestar preguntes relacionades amb la zona de cada prova, de toponímia, d'orientació, etc. Els rallis, en canvi, són itineraris fixos que tenen un control horari als diversos cims. L'escalada o el rappel ja no m'agraden tant, així i tot he fet petites rutes. De tota manera l'ambient de bulla que es viu a totes aquestes reunions de muntanyencs és el més destacable.

- Has travessat Sa Fosca en cap ocasió?

· Sí, de l'any no m'en record, sé que va coincidir amb el primer "Selva Rock". Erem sis en total i tres no l'havien feta mai. Tardàrem setze hores i va ser una experiència inoblidable. Per cert, aquest estiu s'ha filmat en 16 m/m i supòs que podrem veure el vídeo.

- També has format part de la directiva de la Societat de Caçadors d'Algaida, no és un poc contradictori amb l'excursionisme això?

En certa manera sí, però de caçadors sempre n'hi haurà, per això és millor intentar "controlar-ho" ajudant a crear consciència per protegir les espècies, retrasant o anticipant la temporada de vada, donant informació del Icona, etc.

Per això en vaig ser el secretari durant tres o quatre anys i vaig col.laborar a la constitució de la Societat.

- Què penses de les excursions que organitza l'O.C.B.?

Estan molt bé i tenen un bon ambient; però particularment m'agradaria que fos un grupet més "sofrit" i que poguéssim fer rutes més interessants i difícils, tipus GEM de Manacor, per exemple.

- T'agradaria que els fills compartissin la teva afició?

Sí, és lògic que sí, però no vull obligar-los, perquè després és pitjor. Ja ho veurem quan cresquin un poc més i tenguin més recursos físics.

- Què recomanaries als futurs excursionistes?

Primer que hi vagin d'excursió, i aviat perquè ja no quedarà res verge, acompanyats d'un bon equip imprescindible (botes, calcetins, motxilla, etc) i després intentar captar tots els al·licients que ofereix la muntanya i escoltar les experiències dels més veterans. De tota manera pens que hi ha tres tipus d'excursionistes: els que només hi van a fer bauxes, els que hi van tota la vida,

Segueix a la plana anterior.